

۱۸۰۲

با درود به طرفت پذیرفته شد.

سید

۱۴۰۰/۵/۲۱

کریزاد

دانشگاه ملی ایران
دانشکده ادبیات و علوم انسانی
رشته علوم اجتماعی

پایان نامه

برای دریافت درجه لیسانس

موضوع:

مونوگرافی روستای شرفدار کلا

پاراگراف:

استاد محترم جناب آقای دکتر ایرانپور جزئی

نگارش:

پرویز شاهپوریان

۱۳۴۹-۰۰

۱۸۰۲

فصل اول

قره شرفدارکلا با مساحت ۵ مایون متر مربع، عملاً محدود است
 بقره سلوکلا و شیخ کلا، شرقاً محدود است بقره شیخ کلا و سرخ کلا،
 جنوباً محدود است بقره سرخ کلا و مزرعه عیسی کلا حاجی و غرباً محدود
 است بمزرعه عیسی کلا و پاشاکلا.

ارتفاعات :

در قره شرفدارکلا ارتفاعات مهمی وجود ندارد تنها دو تپه در قره
 شرفدارکلا وجود دارد اول دین تپه که در جنوب این ده است دوم تپه
 سرا که در شمال شرقی قره قرار دارد، این دو تپه ارتفاع چندانی ندارند.

رودخانه ها :

اراضی این ده بوسیله چند رود و چشمه مشروب میشود اول رود خانه
 آبی کله سرچشمه این رود خانه خارج از ده است و هر از اینکه مسافتی در
 حدود دو کیلومتر راه در داخل این ده طی کرد وارد قره پاشاکلا میشود.

۲- الفراجشمه، چشمه بزرگی است که قسمت اعظم اراضی این ده از

این چشمه مشروب میشود.

۳- چشمه کله از چندین چشمه کوچک و نزدیک بهم تشکیل شده

پس از طی مسافت کوتاهی در حدود ۳۰۰ متر بهم پیوسته چشمه کلبه را تشکیل می‌دهد. قسطنق از قریه شرفدار کلا را نهر "رود ش کلبه" تشکیل می‌دهد ولی آب این نهر وارد شرفدار کلا نمی‌شود.

آب و هوا و غیره :

آب و هوای این ده مانند تمام شهرها و دهات طایفه در آن مرطوب و شرجی است، بارندگی در فصل بهار و پائیز وزستان زیاد است. تابستان این ده روزها کمی گرم ولی در شبها ملایم است، پائیز روزها نسبتا سرد و شبها کمی سرد است، زمستان روزها سرد و شبها نیز سرد می‌باشد.

فصل دوم

سیمان‌نقشه ده

سیمان معماری خانه‌ها :

خانه های این ده بصورت مجتمع در يك محل میباشد سقف خانه‌ها پوشالی و سفالی است در چند سال اخیر خانه ها کم و بیش بصورت شیروانی درآمده است، درهای اتاقها معمولا باریک و کوتاه است و در بعضی از جاها از يك تخته که بر روی پاشنه میچرخد تشکیل شده است، در محل در ورودی پرده های قدیمی که در روی آن معمولا نقاشی‌هایی از قبیل نقشه لیلی و جنون یا جنگ رستم و سهراب است وجود دارد، فرش اتاقهای آن معمولا از حصیر است تعد نیز يك نوع از پوشش کف اتاقهای آنها محسوب میشود در چند سال اخیر قالیچه و فرشهای يك تخته در بعضی از منازل چشم‌پنجه در دیوار آنها معمولا آئینه ای بصورت مستطیل شکل به ابعاد سی در چهل سانتی متر وجود دارد که برای اینکه گرد و خاک روی آن نشیند بوسیله پارچه ای روی آنها را می‌پوشانند، در جلوی هر اتاق معمولا ایوانی نیز وجود دارد .

ساحت خانه ها :

هر خانه معمولا تشکیل شده از باغ کوچکی که اطراف آن باز بوده یا با چهر محصور شده است و ساحت آن مانند تابلو چهارمتر میباشد . هر خانواده معمولا دو تا چند اتاق در محوطه میسازند که یکی از اتاق ها نشیمن و یکی میخانه آنها را تشکیل میدهد و دیگری بصورت انبار است که در آن معمولا آذوقه زمستانی خود را از قبیل برنج و گندم و غیره میگذارند و اتاق میخانه خود را از نوعی خاک که رنگ روشن دارد سفید کرده اند . بعضی از اتاقها را بوسیله گچ و یا آهک سفید کرده اند . ساحت اتاقها معمولا دوازده تا بیست متر مربع میباشد . در اتاق نشیمن در گوشه آن محوطه کوچکی را اختصاص میسوزانند و میزم می دهند برای اینک شالیهای که در باها سقف اتاق وجود دارد خشک شود .

در وسط حیاط در ورودی ۴ تیرک چوبی اطاتی را بنا میکنند که اطراف آن باز بوده و دارای سقف میباشد و تابستان برای استراحت از آن استفاده میکنند و در اصطلاح محلی نغار **Basar** نامیده میشود . در يك قسمت از حیاط طولهای درست میکنند که محل نگهداری احشام

آنها از قبیل گاو گوسفند و اسب است، این محل از لحاظ بهداشت در
وضعیت خطرناکی قرار دارد و اغلب بیمارها و ناراحتیهای شدیدی برای
آنها فراهم مینماید .

محلات مختلف :

در این ده سه محل منفک و مجزا از هم وجود دارد .

۱- جر سره یعنی محله بالا ۲- بر سره یعنی محله پائین

۳- صون سره یعنی محله و جر سره در قسمت شمالی تپه سرا واقع

است از لحاظ طبیعی این محله بسیار زیباست ولی متأسفانه بتعمیری و

بهداشت آن به هیچ وجه توجهی نمیشود .

بر سره تقریباً در قسمت غربی قره شرفدار کلا است اطراف این قسمت

را مزارع سبز و خرم بنه و گندم فرا گرفته است در این محله نیز بتعمیری

و بهداشت توجهی نمیشود .

صون سره محله بزرگ شرفدار کلا میباشد که دارای جمعیت بیشتری

از دو محله فوق الذکر میباشد ، نهر چشمه کله که نهر بزرگی است از کنار

این محله میگذارد ، مزارع شالی ها برنج در غرب این قسمت وجود دارد

در اینجا هم به بهداشت توجهی نمیشود .

انعکاس تفاوت طبقاتی در سبک معماری خانه ها :

در اینجا گوشه نشینی بچشم میخورد تقریبا بود در حد آنها از لحاظ زندگی بهم شبیهند اغلب با هم نسبت دارند و بوسیله ازدواج نیز با هم خویشاوند شده اند ، تنها کسانی که از لحاظ مذهبی و سنی تیره و سن تر باشند دارای احترام بیشتری بوده و در صف بالای قرار میگیرند . بطور مثال میتوان ذکر کرد مرد بازن که بسفر کرمان و مشهد رفته باشد محترم شمرده میشود و همچنین کسانی که از لحاظ سنی در مرحله بالاتری قرار گیرند دارای احترام زیادی هستند .

بنابراین انعکاس تفاوت مذهبی در این ده مشهود است همانطور که از لحاظ سنی هم این انعکاس دیده میشود و در ضمن اشخاصی که از لحاظ مادی غنی باشند برایشان احترام زیادی قائل میشوند و سبک معماری و مخصوصا منازل آنها با دیگران تفاوت دارد ، و همچنین افرادی که بشهرها رفت و آمد میکنند نیز در ساختن منازل خود نظیر منازل شهر میکنند .

فصل سوم - بررسی جمعیت:

الف - ساختار جمعیت

روستای شرفدارکلا دارای ۹۹ خانوار و جمعیتی معادل ۶۲۴ نفر است

با توجه به ارقام فوق بهمد متوسط خانوار ($\frac{\text{جمعیت}}{\text{تعداد خانوار}}$) در این روستا

برابر است. جدول زیر توزیع جمعیت را در خانوارهای این روستا

نشان میدهد.

جدول (۱)

درصد	تعداد	بهمد خانوار
-	-	خانوار ۱ نفری
۵/۰۵	۵	" ۲ "
۱۱/۱۱	۱۱	" ۳ "
۱۶/۱۶	۱۶	" ۴ "
۹/۰۹	۹	" ۵ "
۱۶/۱۶	۱۶	" ۶ "
۱۵/۱۵	۱۵	" ۷ "
۱۴/۱۴	۱۴	" ۸ "
۵/۰۵	۵	" ۹ "
۸/۰۸	۸	بیش از ۹
		اظهار نشده
۱۰۰	۹۹	جمع

از ۶۲۴ نفر جمعیت روستای شرفدار کلا تعداد ۲۹۱ نفر مرد و ۳۳۳ نفر زن هستند

با این ترتیب نسبت جنسی ($\frac{\text{تعداد مرد}}{\text{تعداد زن}}$) در این روستا برابر ۰/۸۷ است

توزیع جمعیت روستای شرفدار کلا بظرفکهای گروههای سنی و جنس

جدول (۲)

کل جمعیت		مرد		زن		
تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
۷۹	۱۲/۶۶	۳۹	۱۳/۴	۴۰	۱۲/۰۱	کمزاد ۵ سال
۸۲	۱۳/۱۳	۳۶	۱۲/۲۷	۴۶	۱۳/۸۱	۵ تا ۹ سال
۸۸	۱۴/۱	۴۰	۱۳/۷۴	۴۸	۱۴/۴۱	۱۰ تا ۱۴ سال
۶۷	۱۰/۷۴	۳۱	۱۰/۶۵	۳۶	۱۰/۷	" ۱۵ تا ۱۹
۶۰	۹/۶۲	۲۸	۹/۶۵	۳۲	۹/۵	" ۲۰ تا ۲۴
۴۹	۷/۸۵	۲۳	۷/۹۰۶	۲۶	۷/۷	" ۲۵ تا ۲۹
۴۳	۶/۸۹	۲۳	۷/۹۰۶	۲۰	۶	" ۳۰ تا ۳۴
۳۴	۵/۴۵	۱۱	۳/۷۸	۲۳	۶/۸	" ۳۵ تا ۳۹
۳۰	۴/۸	۱۴	۴/۸۱	۱۶	۴/۷	" ۴۰ تا ۴۴
۲۳	۳/۶۸	۱۱	۳/۷۸	۱۲	۳/۵	" ۴۵ تا ۴۹
۲۱	۳/۲۷	۱۰	۳/۴۳	۱۱	۳/۳	" ۵۰ تا ۵۴
۷	۱/۱۳	۳	۱/۰۳	۴	۱/۲	" ۵۵ تا ۵۹
۱۸	۲/۶۹	۹	۳/۹۳	۹	۲/۶	" ۶۰ تا ۶۴
۱۹	۳/۰۴	۹	۳/۰۹۳	۱۰	۳	۶۵ به بالا
۴	۰/۶۵	۴	۱/۳۶			اظهار نشده
۶۲۴	۱۰۰	۲۹۱	۱۰۰	۳۳۳	۱۰۰	جمع

بنظر تشدید بی روی جوانی جمعیت و همچنین تعیین جمعیت در سن

کاروسبت آن به اطفال و سالخوردگان جمعیت کل روستا در سه گروه سنی

در جدول زیر نشان داده شده است.

جدول (۳)

گروه سنی	تعداد	درصد
کتر از ۱۵ سال	۲۴۱	۳۹/۹
۱۵ تا ۶۴	۳۵۲	۵۶/۴۱
۶۵ سال به بالا	۱۹	۳/۰۴۴
اظهار نشده	۴	۰/۶۴۶
جمع	۶۲۴	۱۰۰

هرم سنی صفحه بعد که بر مبنای اعداد مندرج در جدول توزیع

جمعیت روستا بر حسب گروه های سنی ۵ ساله و بتفکیک جنس بدست

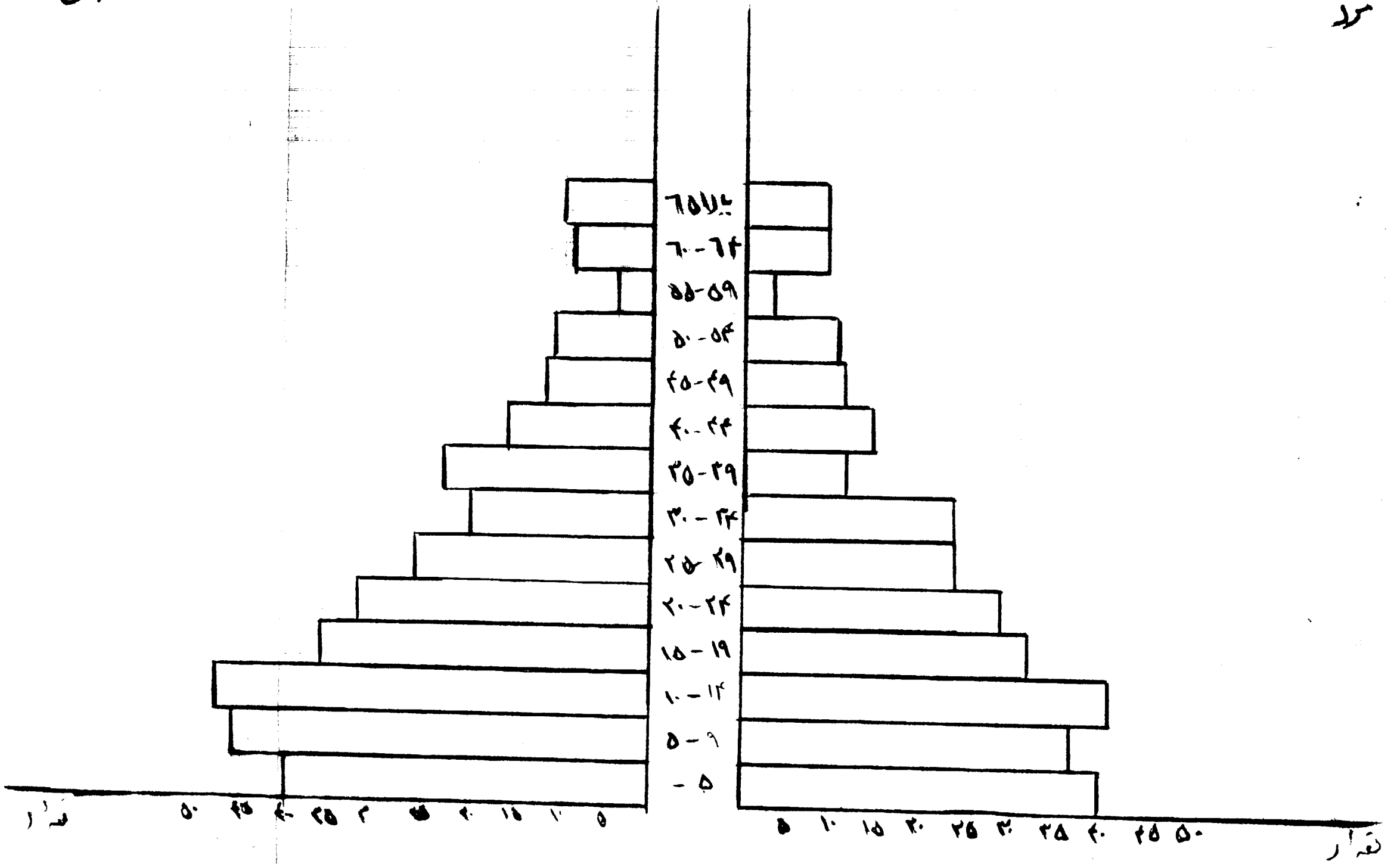
آمده است نه تنها وضع گذشته جمعیت این روستا بلکه گرایش و تحولات

جمعیت را به تحولاتی که ممکن است در آینده بوقوع بپیوندد آشکار

میازد .

زن

مرد

ب - وضعیت زناشویی :

جدول شماره (۴) توزیع جمعیت این روستا را بر حسب وضع زناشویی بتفکیک جنس و گروههای سنی نشان میدهد .

جدول (۴)

وضع ازدواج		تعداد کل		همسر دار		بدون همسر		ازدواج نکرده		اظهاری نشده	
ازدواج	تعداد	درصد	تعداد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
۱۴-۱۰											
۱۹-۱۵											
۲۴-۲۰		۱۳	۴۹/۴۲							۴۰	۱۰۰
۲۹-۲۵		۲۳	۱۰۰							۳۱	۱۰۰
۳۴-۳۰		۲۳	۱۰۰							۱۵	۱۰۰
۳۹-۳۵		۱۰	۹۰/۹	۱	۹/۱						
۴۴-۴۰		۱۴	۱۰۰								
۴۹-۴۵		۱۱	۱۰۰								
۵۴-۵۰		۹	۹۰	۱	۱۰						
۵۹-۵۵		۳	۱۰۰								
۶۴-۶۰		۸	۸۸/۸	۱	۱۱/۲						
۶۵ به بالا		۷	۷۷/۷	۲	۲۲/۲						
اظهاری نشده											
جمع مرد		۱۲۸	۵۶/۰۲	۳	۱/۳۹	۴	۱/۸	۸۶	۳۹/۸		
۱۴-۱۰											
۱۹-۱۵		۱۰	۲۷/۷							۴۸	۱۰۰
۲۴-۲۰		۲۰	۹۳/۷							۲۶	۷۲۳
۲۹-۲۵		۲۶	۱۰۰							۲	۶/۳
۳۴-۳۰		۲۰	۱۰۰								
۳۹-۳۵		۲۲	۹۵/۶۵	۱	۴/۳۵						
۴۴-۴۰		۱۵	۹۳/۷۵	۱	۶/۲۵						
۴۹-۴۵		۱۰	۸۳/۴	۱	۸/۳						
۵۴-۵۰		۹	۸۱/۸۲	۱	۹/۹						
۵۹-۵۵		۳	۷۵	۱	۲						
۶۴-۶۰		۵	۶۲/۵	۱	۱۲/۵						
۶۵ به بالا		۵	۵۰								
اظهاری نشده											
جمع زن		۱۵۰	۶۲/۷۵	۶	۲/۴۲	۱۰	۴/۱۳	۷۶	۳۰/۷		

چنانکه از جدول شماره ۴ استنباط میشود :

از تعداد ۲۱۴ مرد بالاتر از ۱۰ سال روستای شرفدار کلا ۶۷/۰۱ درصد دارای همسر میباشند ۱/۳۹ درصد بدون همسر و اثر طلاق، ۱/۸ درصد بدون همسر و اثر فوت و ۳۹/۸ درصد ازدواج نکرده میباشند.

باز اگر نظری باین جدول بماند از هم چنین درک میشود که مرد ها در این روستا تا سن ۲۰ سالگی ازدواج نکرده اند و بیشترین گروه سنی در مورد ازدواج کرده ها در دو گروه سنی ۲۵ - ۲۹ و ۳۰ - ۳۴ دیده میشود. چنانکه باز از این جدول استنباط میشود وضع ازدواج زنان این روستا میباشد

از تعداد ۳۳۳ زن بالاتر از ۱۰ سال روستای شرفدار کلا ۶۲/۷۵ درصد دارای همسر میباشند، ۲/۴۲ درصد بدون همسر و اثر طلاق، ۴/۱۳ درصد بدون همسر و اثر فوت و ۳۰/۷ درصد ازدواج نکرده میباشند.

این وضع نشان دهنده آنست که زنان در این روستا از سن ۱۵ سالگی بیحد معمولاً ازدواج می کنند و با مقایسه وضع ازدواج با مرد ها میتوان

نهیید که سن ازدواج در مرد ها بالاتر است و در زن ها پایین تر .

د گروه سنی ۲۰-۲۴ و ۲۵-۲۹ بیشترین تعداد همسر دار را

حافظ است .

وضع ازدواج و سر آن (درون گروهی یا بیرون گروهی)

ازدواج در این ده بهر دو صورت انجام میشود ، ازدواج درون گروه

بین دختره و پسره و متداول است و طاعت آن است که در دهات اصولا

برادران مشترکا یکجایند کی میکنند وجداشدن آنها یک نوع شکست محسوب

میشود ، و این روابط نزدیک باعث امر و ازدواج میشود . گاهی اوقات

نیز بین دوستان قریه که روابط خانوادگی دارند ایجاد میشود که میتوان

آنرا جز " بیرون گروهی بحساب آورد ولی مرحله کلی بیرون گروهی به چند

صورت است .

۱- در بعضی از خانواده که بچه های آنها را " نمیکنند و میهرنند

مادران و پاهدران در همین خاطگی زن برای اینکه طفل سالم بدنی آید

و بزرگ شود نذر میکنند که اگر دختر بود او را بفلان سید بدهند و اگر

پسر بود با ماکن متبرکه برای زیارت بروند و نذر و نیاز کنند .

۲- طریقه دیگر در این ده متداول است که آنرا با اصطلاح محلی

(زن بزن) میفانند باین طریق که دختران يك خانواده پسر خانواده دیگر
 و پسر خانواده اول را با ازدواج با دختر خانواده دوم که خود تعیینی برای
 سرنواشت آینده دختران خود میفانند .

۳- گاهی اوقات پسر و دختری را دیده و میپسندند و وسیله مادرش
 پدر را در جریان میگذارد پدر خانواده در صورت صلاح دید موضوع را بگوش
 اقوام دختر میفانند تا آنجائیکه در خفا زمینفرا مساعد ببینند پدر رسماً چند
 نفر از اقوام و یا سرشناسان محل را بخواستگاری میفرستد ، البته هر چند ر
 افرادی که برای خواستگاری میروند سرشناستر و محترم تر باشند بافتخار
 خانواده دختر افزوده میگردد البته در قدیم بدون در نظر گرفتن نظرد دختر
 موافقت با عدم موافقت اعلام میگردد ولی اکنون تقریباً نظر ارا میفانند ولی
 دختر میدر و مادر خود اختیار تام میدهد .

پس از آنکه خانواده داماد بخواستگاری دختر مورد نظر رفتند از طرف
 پدر و مادر دختر بزرگ خانواده بآنها معرفی شده و پس از کسب تکلیف از او
 و با اجازه صوطاً و سه ها و برادران دختر ازدواج بمرحله جدی تر میرسد ،
 پس از موافقت اولیا دختر از طرف داماد بکنفر بلنند شده دست يك يك
 اقوام دختر را در آن جلسه بوسیده سپهر با کف زدن و شادی و غشور دن